

İLKİN BEHBUDOV
Bakı Biznes Universiteti
Ilkinbebudov188@gmail.com
Ünvan: Həsən Bəy Zərdabi st 88a, Bakı Azerbaijan

SƏMƏRƏLİLİK GÖSTƏRİCİLƏRİNİN TƏHLİLİ PRİNSİPLƏRİ VƏ METODOLOGİYASI

Xülasə

Məqalədə sığorta sahəsində səmərəlilik göstəricilərinin təhlili iqtisadi səmərəliliyin, risklərin idarə edilməsinin, məlumatların asimmetriyasının və maraqlı tərəflər üçün dəyərliliyin əsas prinsiplərini rəhbər tutan mürəkkəb və çoxşaxəli prosesdir. Əsas effektivlik göstəricilərinə diqqət yetirməklə və məlumatların təhlili alətlərindən istifadə etməklə sığorta şirkətləri öz səmərəliliyini qiymətləndirə və artırma bilərlər.

Bununla belə, məlumatların keyfiyyəti, normativlərə uyğunluq və bazar dinamikası da daxil olmaqla problemlər vahid yanaşmanın zəruriliyini vurğulayır. Sığortalıların müdafiəsi, gəlirlilik və normativlərə uyğunluq ilə səmərəliliyin tarazlaşdırılması daim inkişaf edən sənayedə sığorta şirkətlərinin davamlılığı və rəqabət qabiliyyəti üçün vacibdir. Sığorta mənzərəsi inkişaf etməyə davam etdikcə, səmərəliliyin təhlilinin prinsipləri və metodologiyası uğurun təməl daşı olaraq qalacaq.

Açar sözlər: Səmərəlilik, sığorta, gəlir, xərc, risk

Sığorta sahəsində səmərəlilik göstəriciləri sistemini tədqiq edir, onların əhəmiyyətini, təsnifatını və praktik tətbiqlərini müzakirə edir.

I. Sığortada səmərəlilik göstəricilərinin əhəmiyyəti

Sığortada səmərəlilik göstəriciləri bir neçə səbəbə görə vacibdir:

Mənfəətlilik: Səmərəli sığortaçıların daha yüksək gəlir əldə etmək ehtimalı daha yüksəkdir. Səmərəlilik göstəricilərinin yaxşı işlənməmiş sistemi xərclərə qənaət və əməliyyat təkmilləşdirmələrinin edilə biləcəyi sahələri müəyyən etməyə kömək edir.

Sığorta Sahibindən Məmnuniyyət: Səmərəlilik sığortalıların məmnunluğuna dolayı təsir göstərir. Effektiv sığortaçıları rəqabətə davamlı mükafatlar, iddiaların daha sürətli işlənməsi və daha yaxşı ümumi müştəri təcrübəsi təklif edə bilərlər.

Tənzimləyicilərə uyğunluq: Tənzimləyici orqanlar çox vaxt sığortaçılarından müəyyən səmərəlilik standartlarına cavab vermələrini tələb edirlər. Effektiv sığorta şirkəti bu qaydalara daha çox riayət edir.

Rəqabət Üstünlüyü: Yüksək rəqabətli bazarda effektivlik göstəriciləri müştərilərə və investora əməliyyat effektivliyini nümayiş etdirməklə sığortacıları fərqlənməyə kömək edir(1/sh/5).

Müvəffəqiyyət risklərin idarə edilməsi, əməliyyat mükəmməlliyi və maliyyə göstəricilərini tarazlaşdırmaq bacarığında asılı olduğu sığorta sənayesində səmərəlilik əsas məsələdir(1/sh/1). Sığortada səmərəlilik göstəricilərinin təhlili əsas prinsiplərin rəhbər tutulduğu hərtərəfli metodologiyaya əhatə edir. Bu sığorta sferasında səmərəlilik göstəricilərinin təhlili prinsipləri və metodologiyasını tədqiq edir, nəzəri əsasları, ölçmə üsullarını və praktiki mülahizələri işıqlandırır.

Sığortada səmərəliliyin təhlilinin prinsipləri

Sığortada səmərəliliyin təhlili bir neçə əsas prinsiplə dəstəklənir:

İqtisadi Effektivlik: Əsas məqsəd sığortalıların müdafiəsi, sığortaçının gəlirliliyi və sərfəli qiymət arasında balans yaratmaqla resursların bölüşdürülməsini optimallaşdırmaqdır. İqtisadi səmərəlilik neoklassik iqtisadiyyatın prinsipləri ilə uzlaşaraq rəhbər prinsip kimi çıxış edir.

Risklərin idarə edilməsi: Sığortada effektivlik risklərin effektiv idarə edilməsini nəzərdə tutur. Sığortaçılar potensial müştəriləri çəkindirə biləcək həddən artıq qiymətə yol verməməklə yanaşı, sığortalıların adekvat şəkildə qorunmasını təmin etməklə risk riskini səmərəli şəkildə müəyyən etməli, qiymətləndirməli və qiymət verməlidirlər(2/sh/65).

İnformasiya asimetriyası: Sığortaçılar və sığortalılar arasında məlumat asimetriyasının mövcudluğunun qəbul edilməsi əsas prinsipdir. Bu tanınma risklərin seçilməsi və qiymətlərin müəyyən edilməsi üçün səmərəli mexanizmlərin dizaynını məlumatlandırır.

Maraqlı tərəflər üçün dəyər: Səmərəlilik bütün maraqlı tərəflər, o cümlədən sığortaçılar, səhmdarlar və tənzimləyici orqanlar üçün dəyər təmin etməlidir. Bu dəyərə maliyyə təhlükəsizliyi, rəqabət mükafatları və normativ tələblərə uyğunluq daxildir.

Əsas Səmərəlilik Göstəriciləri

Sığortada səmərəliliyin təhlili bir neçə əsas göstəricidən asılıdır:

Kombinə edilmiş nisbət: Anderraytinq səmərəliliyini qiymətləndirən birləşmiş əmsal əsas göstəricidir. O, çəkilmiş zərərləri və əməliyyat xərclərini qazanılmış mükafatlarla müqayisə edir. 100%-dən aşağı birləşmiş nisbət anderraytinqdə gəlirliliyi ifadə edir.

Xərc nisbəti: Xərc nisbəti əməliyyat xərclərini qazanılmış xalis mükafatlarla müqayisə edərək əməliyyat səmərəliliyini qiymətləndirir. Daha aşağı xərc nisbəti səmərəli əməliyyatları göstərir(4/sh3).

Zərər nisbəti: Ödənilmiş iddiaların qazanılmış mükafatlara nisbəti kimi hesablanan zərər nisbəti anderraytinqin effektivliyini ölçür. Daha aşağı itki nisbəti müvəffəqiyyətli risklərin idarə olunmasından xəbər verir.

Kapitalın gəlirliliyi (ROE): ROE sığortaçının öz kapitalından nə dərəcədə səmərəli istifadə etdiyini qiymətləndirir. O, xalis gəliri səhmdarların kapitalına bölmək yolu ilə hesablanır. Daha yüksək ROE effektiv kapital yerləşdirilməsi deməkdir(4/sh5).

İnvestisiya gəliri: İnvestisiya gəlirliliyi sığortaçının investisiya portfelindən əldə edilən gəlirləri qiymətləndirərək investisiya səmərəliliyini ölçür və bu, anderrayting mənfəətini tamamlayır.

Səmərəliliyin Təhlili Metodologiyası

Məlumatların toplanması: Məlumat səmərəli təhlilin əsasını təşkil edir. Sığorta şirkətləri müxtəlif mənbələrdən məlumat toplayır, o cümlədən anderrayting məlumatları (polislər, mükafatlar, iddialar), əməliyyat məlumatları (xərclər, inzibati xərclər) və investisiya məlumatları (portfel holdinqləri, gəlirlər)(3/sh/14).

Data Analizi Alətləri: Reqrəssiya təhlili, maliyyə modelləşdirmə və məlumatların vizuallaşdırılması proqramı kimi statistik və məlumat təhlili alətləri verilənlərdəki nümunələri, meylləri və korrelyasiyaları müəyyən etmək üçün istifadə olunur.

Bençmarkinq: Bençmarkinq sığortaçının səmərəlilik göstəricilərini sənaye meyarları ilə müqayisə etməyi nəzərdə tutur. Bu təcrübə sığortaçının rəqabət mövqeyinə və nisbi performansına dair kontekst və anlayışlar təqdim edir.

Problemlər və Praktik Mülahizələr

Sığortada səmərəliliyin təhlili bir sıra çətinlikləri və praktiki mülahizələri təqdim edir:

Data Keyfiyyəti: Yüksək keyfiyyətli, etibarlı məlumatlar mənalı təhlil üçün çox vacibdir. Məlumatların bütövlüyünü və ardıcılığını təmin etmək sığorta sənayesində əhəmiyyətli problem ola bilər.

Tənzimləmə Uyğunluğu: Sığorta sektoru ciddi şəkildə tənzimlənir və tənzimləyici tələblərə uyğunluq əməliyyat səmərəliliyinə təsir edə bilər. Tənzimləmələrə riayət və əməliyyat effektivliyi arasında tarazlığın yaradılması vacibdir.

İnsan Elementi: Səmərəlilik yalnız məlumat və texnologiya ilə idarə olunmur; anderraytingdə, iddiaların idarə edilməsində və investisiyada ixtisaslı kadrların rolu əsasdır.(5/sh/12)

Bazar dinamikası: Sığorta sənayesi iqtisadi dövrlər, təbii fəlakətlər və inkişaf edən müştəri seçimləri kimi xarici amillərdən təsirlənir. Bu xarici dinamikalar sığortaçının səmərəliliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər.

Ədəbiyyat Siyahısı

- 1.wikipedia
2. N.N.Xudiyev. “Sığorta”.Bakı: “Azərənşr”,2003.-450 səh.
3. B.A.Xankişiyev. “Sığorta fəaliyyətinin əsasları.(dərs vəsaiti)”.Bakı:“İqtisad Universiteti” nəşriyyatı,2006.-274 səh.
4. Said Alpagut Şenel. “Sigorta şirkətlərində mali yeterlilik”.Türkiyə,Afyon Kocatepe Universiteti,İktisadi və İdari bilimler Fakültesi Dergisi(jurnal),cilt 8.No 2,2006.-19 səh.
5. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi “Sığorta Bələdçisi”.Çaşığolu nəşriyyat Bakı:2008.-40 səh

И. Бехбудов

Principles and methodology of analysis of efficiency indicators

Summary

Analyzing performance indicators in insurance is a complex and multifaceted process guided by key principles of economic efficiency, risk management, information asymmetry, and stakeholder value. By focusing on key performance indicators and using data analysis tools, insurance companies can measure and improve their efficiency.

However, challenges including data quality, regulatory compliance and market dynamics highlight the need for a holistic approach. Balancing efficiency with policyholder protection, profitability and regulatory compliance is critical to the sustainability and competitiveness of insurance companies in an ever-evolving industry. As the insurance landscape continues to evolve, the principles and methodology of performance analysis will remain the cornerstone of success.

Key words: Efficiency,insurance,income,cost,risk

I.Behbudov

Принципы и методология анализа показателей эффективности

Резюме

Анализ показателей эффективности в страховании — сложный и многогранный процесс, основанный на ключевых принципах экономической эффективности, управления рисками, информационной асимметрии и ценности для заинтересованных сторон. Сосредоточив внимание на ключевых показателях эффективности и используя инструменты анализа данных, страховые компании могут измерить и повысить свою эффективность.

Однако такие проблемы, как качество данных, соблюдение нормативных требований и динамика рынка, подчеркивают необходимость целостного подхода. Баланс между эффективностью и защитой держателей полисов, прибыльностью и соблюдением нормативных требований имеет решающее значение для устойчивости и конкурентоспособности страховых компаний в постоянно развивающейся отрасли. Поскольку страховой ландшафт продолжает развиваться, принципы и методология анализа эффективности останутся краеугольным камнем успеха.

Ключевые слова: Эффективность, страховка, доход, стоимость, риск

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 15.01.2024

Çapa qəbul olunma tarixi: 05.02.2024

Rəyçi: Əli Əliyev

tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur